

Ms 1/VIII št 11 f

14 listov

Gradivo za almanah
"Trpa"

No 1/viii et 11 f

N 1953/227

Krka

Almanah

Literarnega krožka PRK

I

Založil

PRK

na sloj. realni gimnaziji

o. Novem mestu

1932

(Uredil odbor: Mrič Andrej, VIII.,
Novak Henrik, VII.,
Beličič Vlado, VI.)

Odgovorni urednik
Opisnil B. Jakac

Natisnil -

Humcirana izdaja -

^{se}
Kjifkaj

V. Beličič, Balada umiranja (Idila)

Rdeče rože
Sveta trisina

Vijalice

J. Pucelj, + Jožeta Lovbarji

J. Lovbar, Martinovo

A. Uršič, Intermezzo

J. Novak, O stilu (yihu) knjižke povesti

A. Peterlin, Gledališki pregled (v l. m.)

L. Fabjan,

K. Kovalinka - kompozicije

Tuji —

P o m l a d n o u m i r a n j e .

Idila.

Rdeči žarki zahajajočega sonca so zatrepetali nad poljano. sence so se neskončno podaljšale in lahno je zapihljal veter. Zavonjalo je po cvetju in tu pa tam je palo na tla nekaj belega, kot snežinke. Pa niso bile snežinke, saj je maj in je tako prijetno... Na dobravi so se izgubljali v mraku temni bori, vsi grčavi in v skalah. Vmes rastejo breze. Njih listje je skrivnostno šelestelo in bela stebela so sijala tudi skozi mrak kot telesa čarobnih vil...

Potem pa se je nekje utrgal jokajoči glas zvona in šinil preko poljan. Bim bam, bim bam... Kakor glas otroka, ki išče mater. Kakor glas gitare, ki jo prebirajo trepetajoči prsti zaljubljenca. Kakor krik umirajočega sredi puščave.. Okna so še žarela v krvavih poljubih večerne zarje, v sobi pa je bil že gost mrak. Deklica je potegnila roke izpod bele odeje in jih položila na blazine. Mehki plavi lasje so se oprijemali potnega čela in oči so nemirno iskale nečesa, hrepeneče so se zazrle skozi okno, njih trudni blesk pa je kmalu ugasnil in blede ustnice so zašepetale

nerazločno besedo. Večna luč v kotu je trepetala kakor ranjena zver, ~~tiščajkzrak~~ težak zrak po zdravilih je bil. V okno se je zaletavala velika vešča, šipe so se tresle kakor bi nekdo prav lahko trkal s prsti. Njene bele roke so ležale kakor mrtve in izpod odej se je slišalo ihtenje, krčevito in neskončno žalostno...

Pod oknom je pel slavček. Tihe melodije mlade, nove ljubezni so donele v cvetoči vrt, tja do gostega omejka, kjer se je bohotno razrasel in razcvetel črni trn. Tam je v gnezdecu valila samica... Na koncu vrta cvete mlada breskev. Njeno rdeče cvetje opojno dehti v jasnem večeru. Nekdo je stopil mimo in je odlomil vejico. Zadržteli so mu prsti, ko se je dotaknil ljubkih cvetov. Nekaj neskončno mehkega mu je napolnilo dušo, srce je zatrepetalo in zadonela je polglasna pesem, tresoč se kakor vrba ob povodnji.

---- sred gozdov šumečih
bom ljubil le njo,
tu v zarjah žarečih
je druge ne bo ----

Tedaj pa je na dobravi, tam nekje v borovju, jeknil glas skovirja, jeknil drugič in se izgubil v vetru. Slavček pod oknom je za trenutek utihnil. Fant s cve-

točo breskovo vejico se je stresel. Podvizal je korak, omahujoč je bil in negotov, prsti so trgali na tla rdeče cvetove. Padali so kakor kaplje krvi. Prisluhnil je. Skovir je še vedno sekal v noč in zvezde na nebu so prijazno migljale. Tedaj se mu je zazdelo, da čuje tiho ~~jakanje~~ jokanje. Pa to je bil le odmev vetra, ki je stresal nizke bore na dobravi in iskal poti preko skalovja....

V sobi ugaša večna luč. Najbrže je zmanjkalo olja, ali pa je dušica dogorela. Morda bo kdo prišel in bo prilil novega olja in dal v kozarec novo dušico. Tedaj bo zagorelo jasneje. Tudi slavček več ne poje pod oknom. V okno se še vedno zaletuje veščica, kot bi nekdo prav lahko trkal... Pa nihče ne trka in tudi v sobi je mirno. Intenje je potihnilo in blazina je vsa mokra od solz. Noč je pa še tako dolga in bogve, ali bo naslednje jutro vstalo sonce in posijalo skozi okno na hladno, mirno čelo deklice sredi belih odej.

Na Veliki petek, 25. III. 1932.

Beličič Vinko.

V i j o l i c e

Vijolice v kozarcu svetlem venejo
in moja misel v ta opojni mrak beži.
O, ti nekod samotno tavaš, noč hiti
in noge prave steze ne zadenejo.

In jaz sem ves bolan, ko izginevajo
za gozdom sence, ko po rožah zadehti
dobrava in v vejevju veter zaihti
refren daljav in zvezde zažarevajo.

Vijolice, ki nate me spominjajo,
pa venejo. O, v žilah ogenj mi gori,
da planil bi kot jelen v noč, a se mi zdi,
da trudno vso temine te zagrinjajo.

R d e č e r o ž e.

Čudno lepih rož na gréde si vsejala.

Te rdeče.praviš,da so zame?

Hvala,ali da jih kdo ne vzame

na skrivaj,ker meni si v spomin jih dala!

Morda me po težkih blodnjah pot prinese

mimo tvojih majhnih oken belih.

O,če najdem sredi rož uvelih

te rdeče,naj me dalje noč odnese.

Našla boš na gredi kaplje tri rdeče,

iz **šrea** mi bodo tja privrele.

Vele rože bodo pa šumele

v tiho noč pogrebno pesem moje sreče.

Beličič Vinko

25.III.1932.

Tihe goličave v gostem mraku spijo,
v gozdih jokajoče se zvonenje zgublja.
Božajoča sapa lica mi poljublja,
a oči so trudne, v bolno noč strmijo.

Draga, daj, položi mi v naročje glavo,
da pobožam ti lase in lica bleda.
Čudno žalosten sem, nočem da beseda
trpka moti to tihoto vso sanjavo.

O kako bi rad za večno tu zasanjal,
daleč od sveta in od spoznanj bolečih!
Ob večerih, v ta pomladni vonj tonečih,
preko gluhih bi samot le zvon pozvanjal.

Beličič Vinko

3. IV. 1932.

Ž u ž e m b e r k .

Kakor vešča v temni noči
tam na skali grad čepi,
ki ti o nekdanji moči
in o slavi govori.

Solnce žarko pa poljublja
bele, ljubke hišice;
dom se med zelenjem zgublja,
v oknih nageljček cvete.

Grad strahotni nema priča
suženjskih nekdanjih dni.
Mali dom in nagelj priča,
da Slovenec še živi.

Lavoslav.

N o v o m e s t o .

Tam pod tisto tiho cesto,
ki se vije med kostanji,
sanjaš,lepo Novo mesto,
ti moj sladki up brezdanji.

Krka hladna te objema,
ti pa zvesto le v njej sami
se zrcališ,ko pojema
zadnji žarek za gorami...

Kot kraljica se ovija
cerkev tvoja v pajčolane
s križa zlatega Mesija
blagoslavlja hiše vdane.

Lavoslav.

A B I T U R I J E N T

Zbogom, oj sonce dolenjsko, jasno dolenjsko nebo,
zbogom, bela ti cesta, ki pelješ v bajne Gorjance,
viješ se tiho med polji; to hrepenenje je naše:
tiho gubi se, kdove, ali doseže kdaj cilj.

Pa da mi dal
oče je njivo in vrt,
pa da mi dal
hišo je sredi vasi,
pa bi pod oknom tvojim zapel
tamkaj doma pred hišico belo koncem vasi
pesem polnočno,
da bi zmotil iz sladkih te sanj --
In potem leto, tri
eno, dve, tri --
čas tako hitro beži --
bi se peljala v nedeljo
k teti v Dolenjo vas na obisk
z belcem konjičem, kot sveti Jurij,
v pletenem koleslju kot kralj črnogorski.
In v ponedeljek -- jaz bi kosil
v ogradi in mislil bi misli nedeljske,
ti na Prilesnicah žela pšenico zlatico.
V torek sušili bi v soncu seno,
za malico polič dolenjskega vina,
za povečarek rumene pogačice kos --

Zbogom, oj sonce dolenjsko, jasno dolenjsko nebo,
zbogom, bela ti cesta, ki pelješ v bajne Gorjance,
zbogom, vi časi veseli, juhe,
ki vas jaz nikdar živeti ne bom!

Janez Pucelj. Iz "Izpod Gorjancev".

V e č e r n e s a n j e .

/Odlomek/

"Glej zvezdno nebo nad nama...kako mile so zvezdice - tako rad bi jih dosegel,pa jih ne morem.Taki so **móji** **cá**lji in še više nad njimi si ti, nikdar dosežena Anica.Oj,~~reži~~ reci vsaj besedico,draga!..."

Tako je mislil Mirko,ko je šel po poti.

V dalji in blizu med mladim zelenjem je bilo vse polno lučic,ki so migljale kakor kresnice sem in tja;čulo se je šumenje ljudi in vozil.

Veter je zapihljal,da je skrivnostno zašepetalo med platanami. Topel je bil in je blagodejno božal po lasih in licih.

"K meni se skloni,Anica - kod si tako dolgo hodila?Ličece tvoje je žalostno,poglej,kako lep je večer:ah,ta cvetoča pomlad!"

"Zdi se mi,da je šinila senca mimo **méne**.Ah,ko bi ti vedel - temne oči - kakor*..."

"Bil je le lahan šum,bil je le sen,ki ti je dušo prepojil.# Saj si sedaj pri meni,Anica - skloni se k meni,laže ti bo."

"Ako pogledam nazaj v tiste pomladné večere..."

"Res,Anica moja,tudi meni se vračajo spómni kakor valovi,iz katerih se vidi utopljenca."

"Tudi jaz,Mirko.Zdi se mi,da sem vihrala na ognjenem šarcu nad svojo preteklostjo.In zdi se mi,da sem videla pod sabo nesrečne v prah poteptane in sem jih prezrla.Sedaj pa so kakor Furije,ki me preganjajo."

"K meni se skloni,angelček,da ti bom milo uspavanko šepetal na uho.Poglej zvezdice:zdi se mi,da si tudi ti med njimi - srečen sem,da sem te dosegel."

Od juga je znova zavel veterček in se igral z mladimi listi. Šumela je pesem zaljubljene Vesne.Mamljiv vonj se je razlil okrog njiju,mila pesem mladih pevcev je zazvenela po zemlji.Mnogi so živeli ta čas v ljubezni,njih šepet je kakor krilat sen plaval v mraku.

"Vstaniva od tu - tukaj je tema,a jaz se je bojim.Glej tamle v svetli mesečini:kako lepo je biti v svitu luninih žarkov!"

Vstala sta: kratek je bil njun korak - z roko v roki sta šla...

"Jaz se bojim - pričakujem s težavo - kdaj bo najino združenje. Bojim se, da bi naju usoda razklenila na dve strani, ki se ne boste nikdar več srečali."

"Tiho bodi, Anica - še to leto in rešena bova."

Šla sta kakor k poroki. Duši, polni veselih občutkov, radosti in nad, bi zavriskali od veselja. Toda kakor Kristus na svetno nedeljo, je utihnil, ko je zagledal Jeruzalem; Mirko, žalost mu je legla na srce, pred njim je bila razprostrta neizmerna bodočnost.

"Zakaj si tako tih - glej jaz sem vesela!"

"Kakor strela me je prešinilo ... Spomin! Ah, pojdiva, zvezde že padajo!"

V zvoniku je udarilo polnočno uro. Mirko je srečal ciganko, čul je njen jok, sklonil se je, ko je šla mimo. V svoji duši je čutil in videl morje in burne valove, iz njih se je pokazala utopljenčeva glava, oči so ga prodrle do dna duše...

"Saj ni nič," se je tolažil.

"Hitiva, Anica, neprijetno je tu!"

"Lahko noč," sta si zašepetala v pozdrav. Njuni koraki so kmalu zamrli v ozkih ulicah.

--- ... ---

~~Fabjan Ciril~~ - pseudonim : Marjan.

Kako sem prišel v Novo mesto.

Takrat so bili hudi časi. Hudi gospod profesor Trpelin so mi prislonili kar dve dvojki: v fiziki in matematiki. Resda nisem nikdar znal bovekaj računati, a vsaj za revno zadostno sem se že učil. Bog daj hudemu gospodu Trpelinu -- ki so že umrli, pa moram še zdaj v sanjah večkrat pred njimi delati maturo, da se bolj spotim kot v šmarjeških toplicah -- Bog jim daj večni mir in pokoj! Vsi študentje jim lahko to privoščijo, njim in sebi.

Bili so tako hudi časi zame, da sem si oprtil nahrbtnik in se napotil po bližnjici skozi Belo Krajino poskušat srečo v Novo mesto. Novo mesto! Zmeraj si se mi zdelo kot dežela, ki se po njej cedi med in mleko, kot obljubljena dežela Izraelcem, ko so v Egiptu obirali česen in čebulo. Z ~~Gorjancev~~ sem gledal nate kot Mojzes na deželo obljube --- ---

Stojim pred staro gimnazijo poleg očetov frančiškanov, stojim, strmim v napis nad vrati, ki menda pripoveduje nekaj o Mariji Tereziji in njenih zaslugah za to učilno zidano. Oko mi splava više in više, še više na streho. Tamkaj je nekak prilepek, kakor nekako okence, nekaka linica, kot so zvončki po notranjskih podružnicah, koder zdaj duše pasem. V tem okencu visi zvonček, Bog mu daj dobro, ki me je potem skozi dve leti eno četrt pred osmo dramil iz mehkih študentovskih ~~spanj~~ tam za vrta.

Tak tukaj bo pala moja kocka.

Napotim se v vežo, iz nje v nekak zakotek in potrkam na vrata. V vratih se pojavi širok mož s črno brado.

"Dober dan, gospod ravnatelj!"

"Jaz nisem noben ravnatelj; jaz sem sluga!"

Saj sem vedel, da ni ravnatelj; saj sem ravnatelja poznal še iz Ljubljane, ko je bil še samo profesor, pa v sili kaže biti ponižen.

"Dober dan, gospod sluga! Bi mi pa povedali, ali bi mogel govoriti z gospodom ravnateljem?"

"Ob petih!" je odsekal.

Še tri ure! Ne bodo dolge, a hude!

Stopim spet venkaj, tedajci -- se odpre v prvem nadstropju okno in prikaže se v njem sila prijazen obraz s ščipalnikom nad nosom in kozjo bradico pod nosom.

"Sapramenska dušica, kaj bi pa rad?"

"Dober dan, gospod ravnatelj!"

"Jaz nisem noben ravnatelj, jaz sem profesor! Kaj bi pa rad?"

Saj sem vedel, pa v sili bodi ponižen!

"Dober dan, ~~gospod~~ gospod profesor! Če bi me vzeli na vašo gimnazijo?"

"Kar gori!"

Niso hud gospod, sem pomislil.

Tam gori me je že čakal med priprtimi vrati prijazni obraz s ščipalnikom nad nosom in kozjo bradico pod nosom. Najprej me je pogledal ščipalnik sam, potem pa še oči čez jarem ščipalnika.

"Saprament, kdo pa si?"

"Janez Pucelj iz Ribnice."

"Pa imaš kaj "posa"?"

Izvlekel sem spričevalo.

"Saprament, saj bi bil lep "pos", če bi ne bilo dveh kljuk! Veš, ne bo nič! Takih imamo doma dovolj!"

Kaj sem hotel? Priklonil sem se in nič več se mi niso zdeli gospod tako dobri kot prej, preden sva se zapletla v ta pogovor. Odšel sem dovolj žalosten doli po stopnicah.

Pa nisem bil še iz veže, že se spet odpre okence v prvem nadstropju in skozenj pogleda prijazni obraz s kozjo bradico: "Ti, sapramenska dušica, kar ravnatelja počakaj, te bo že sprejel! Saj vsakogar sprejme, bo ~~tudi~~ tudi tebe!"

Saj so dober gospod!

Res se je tako zgodilo. Vse se je dobro izteklo. Samo ko sem potrkal in je ravnatelj ~~z~~ zaklical "herein", me je oblila kurja polt: Kako bom po nemško raztolmačil to neprilično zadevo?-- Pa izkazalo se je, da razumejo gospod ravnatelj tudi slovensko, kar je vsekako povečalo mojo radost in dokaj dvignilo moj narodni ponos.

Takrat sem se, sam ne vem zakaj, domislil na našo prelepo povest Žalost in veselje, ki je pa nisem še bral.

Janez Pucelj.

Po vsaki večji katastrofi, ki zadene človeštvo, prične mladina prva iskati nova pota in nove cilje življenja. Tako se je rod, ki je med vojno dorastel, poglobil vase in si skušal dati nov smisel svojega bitja. Nekateri onih, ki so videli in izkusili vso zlobo in zdivjanost vojske, so zbežali v samoto in ^{tako} postali novodobni puščavniki potem, ko so videli, da ne bodo mogli rešiti človeštva /nemška mladina/. Drugi so, v nasprotju s prvimi, začeli aktivno posegati v reformiranje povojnega človeka. Ko so se nekoliko uravnovesili /če in kolikor se mladina more/, so prijeli za pero. Ker pa je mlada generacija hotela pretrgati s staro vse stike in ker je odklonila vsako dedič^šino, tudi kulturno, je nastala v ~~xxxxxxxx~~ težava: kako zadovoljiti novim zahtevam iste: tako formalno-oblikovno kot duhovno-vsebinsko. Ali naj se nasloni na ~~na~~ tradicijo in tako naveže stike s starimi, ali pa naj čaka in poizkuša dati novi vsebini novo obliko in tako lahko zamudi celo lastni razvoj. Pijonirji novega rodu so namreč preskočili dejstvo, da je kultura živ organizem in se kot taka ne more in ne sme pretrgati. Oni pa so hoteli, da naj se pojavi nova kultura kot nekak homo novus; zato potem težave z obliko in vsebino. Ta težava še ni popolnoma odstranjena. Saj tudi novo življensko čuvstvovanje še ni po vsem izoblikovano.

To bi bili v grobem nekako najglavnejši obrisi povojne literarne generacije.

Da je ta svetovni preobrat zajel tudi slovensko mladino, menda ni potrebno posebej naglasiti. Vzporedno z drugimi mladimi slovstvi, se je in se še naša bo²ri, seveda razmeram prilikovana, proti plitvi in racijonalistični civilizaciji, ki je iz človeka izmaličila ^{ali} stroj ali volka. Njen cilj in ideal je ravnotežje človekove duhovnosti in telesnosti ter sočlovek, ki naj ne bo človeku umetnik, znanstvenik, uradnik ali poveljnik ampak brat.

Prvo razvojno stopnjo te idejnosti tvori, pri nas, že zgodaj razvita, lirika /M. Jarc, brata Vodnika, Sr. Kosovel, Seliškar, Podbevšek/. Sicer se ji pozna vpliv treh pik, vendar je nastopila tako svojstvo, da jo smemo in moramo imenovati začetnico nove slovenske beletristike. Poz svojem značaju je izključno borbená in iskateljska, kar ji nujno po svojem smislu in namenu mora biti /primerjaj naslove zbirk in del: Človek z bombami, Borivec z Bogom, Človek in noč, Vigilije, Na mehan večnosti itd, itd/.

Liriki je kot druga predstraža novega časa sledila epika. Že

po svojem bistvu manj borbeno kot lirika, je nastopila plaho in počasno. Dinamika in ekspanzivnost, ki sta za napredujočo mladino nujne, se v novi epiki kaže pred vsem v formalni strani, med tem, ko se je duhovno vsebinsko popolnoma naslonila na romantiko in dekadenco /Savinšek, Cerkv^{Kreft}enik, Magajna, Kranjec, Kresal, Mrzel, Grahor i. dr./. Podoben slučaj vidimo tudi pri Nemcih: Toliko hvaljeni in grajani ponesrečeni Noblevec E.M. Remarque je naravnost ~~izak~~ šolski primer take, epike, ¹potencirane ⁵do ⁴skrajnosti ². ³Oba njegova romana /Na zapadu nič novega in Povratek/ kažeta čudovito mešanico vseh umetniških struj od romantike pa do naturalizma in dekadence. Njegova dinamika pa je tako nevsebinska in neidejna, da potem ko si delo prečital sploh ne veš kaj pisatelj hoče in zakaj je pisal.

Vendar smemo v prihodnjost gledati kar najugodnejše: z letošnjim letom se pričinja v slovenski lepi književnosti nova doba, ker letos sta izšli dve deli, ki prekašate kvalitetno in kvantitetno vsa dosedanja ~~del~~ dela naših mladih /Magajna: Gornje mesto; Kranjec: Življenje/.

Ms. A. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

Religion

gradivo
on elvansk "Rika"

